

דבר מצחיק קרה לה בדרך למרפאה

אלה סלומון. "הרצון הגדול תמיד היה לשחק אבל תמיד היה איזה מכשול בדרך"

אלה סלומון מודיעין היא ליצנית רפואית בשירות "טיפת חלב" • במקום שבו האמהות לא מצליחות להרגיע - היא נכנסת לפעולה ומעבירה את דקירת המחט בכיף • אחרי שבע שנים כמורה לאנגלית, היא מצאה את הייעוד האמיתי שלה

איילת רוטה

טיפת חלב מודיעין בבוקר יום רביעי רגיל. על הספסל יושבת אישה צעירה, בידיה תינוק אדום וצורה, בן לא יותר משבוע. האם מנסה להרגיע אותו, בודקת את החיתול, מלטפת ומחייכת בהתנצלות לאחות שרוצה לקחת אותו מידיה לשקילה. צילי קסילופון נשמעים לפתע ברקע. אל החדר נכנסת דמות משונה בנוף טיפת חלב - אישה צעירה בבגדי ליצן, אף אדום וקסילופון קטן. היא מקישה על הקסילופון ומתקרבת בעדינות אל החבילה הצורחת. הפלא ופלא: הפעוט שולח יד מגששת בכיוון הכללי של האף האדום, הוא מטה אוזן לצלילים הרכים ושקט משתרר. הבכי נפסק.

זו לא סצנה מטרט בדיוני, זה תסריט רגיל בבוקר יום רביעי באחת מטיפות החלב בעיר. אלה סלומון, 35, היא בעלת האף האדום, ואחת הליצניות הרפואיות היחידות בארץ העובדות בטיפות חלב. אלה, את חושבת שתינוק כל כך צעיר הבחין

שאת ליצן, וזאת הסיבה שהפסיק לבכות?

אלה צוחקת. "ברור שזו לא הליצנות כשל עצמה. תינוק בגיל מאוד צעיר כבר רואה אדום, שחור ולבן, כך שהצבע האדום מושך אותו להסתכל עליו. מוסיקה הם שומעים כבר בבטן מהשבועות הראשונים של ההיריון כך שלמוסיקה של הקסילופון יש אפקט מרגיע. המטרה היא לא להצחיק אלא ליצור תקשורת, להרגיע את הילד גם במצבים מתוחים ולא נעימים". ליצנות רפואית כיום הוא תחום לכל דבר ברפואה בבתי החולים, ובמרכזים הרפואיים בארץ ובעולם. הוא מיושם על-ידי ליצנים העוברים הכשרה מיוחדת, ונעשה בו שימוש בכוחו המרפא של ההומור לצורך שיפור באיכות חייהם, בתפקודם ובמצבם של חולים.

ליצנים רפואיים מקצועיים החלו לעבוד בבתי חולים בעיר ניו יורק בשנת 1986. תפקידם לדאוג לצרכים הנפשיים והחברתיים של הילדים המאוששנים, בנוכחותם הם מסיחים את דעת הילדים במהלך תהליכים כואבים ומפחידים, ועוזרים להם להסתגל לשרת בית החולים. השימוש בצחוק

"טיפת חלב הוא מקום שאמנם לא חושבים על זה בדרך כלל, אבל הוא יוצר הרבה מאוד מתח. גם אצל הילדים וגם אצל ההורים. הפגת המתח מיועדת לשניהם. ההורים במקרים רבים באים לחוצים ברמה כזאת שזה משתק. הרבה פעמים אני שומעת אמהות שאומרות 'אני לא יכולה לראות את זה, זה כואב, אתם תכאיבו לו'. הילד גם אם הוא רק תינוק קולט את התחושות האלה ובעצמו מתחיל לבכות ולהילחץ"

כאמצעי להקלה על התולה משייך את הליצנות הרפואית לתחום הרפואה המשלימה, וכוחו המרפא של הצחוק כבר במספר מחקרים מסייע להרפיה, מפחית כאב באמצעות ייצור אנדורפינים, מסייע למערכת החיסון, ועוזר לעידוד השקפה חיובית והתמודדות עם מצבים קשים. בנוסף הוכח כי הצחוק מגביר את סיכויי העמידה בתהליכים רפואיים שונים ומאיץ את החלמת המטופל.

כשהורים לחוצים

בדרך כלל נהוג לשייך את הליצן הרפואי לבתי החולים ואל הילדים המאוששים. אלה סלומון, תושבת מודיעין, בחרה למלא את ייעודה דווקא במקום פחות שגרתי - תחנות טיפת חלב. טיפת חלב הוא המקום אליו מגיעים תינוקות והוריהם כמעט מרגע הלידה למטרות שקילה, בדיקות התפתחות וחיסונים, זה לא דווקא מקום של ילדים חולים אלא בדיוק להיפך.

אלה, למה דווקא טיפת חלב?

המשך בעמ' 76

דבר מצחיק קרה לה בדרך למרפאה

"טיפת חלב הוא מקום שאמנם לא חושבים על זה בדרך כלל, אבל הוא יוצר הרבה מאוד מתת. גם אצל הילדים וגם אצל ההורים. הפגת המתח מיועדת לשניהם. ההורים במקרים רבים באים לחוץ ברמה כזאת שזה משתק. הרבה פעמים אני שומעת אמרות שאומרות 'אני לא יכולה לראות את זה, זה כואב, אתם תכאיבו לו', הילד גם אם הוא רק תינוק וקולט את התחושות האלה ובעצמו מתחיל לבכות ולהלחץ."

כאן את נכנסת לתפקיד?

"כשהליצינית שם זה מוריד את השקט שמס' ביב. יש דברים שקורים, יש רעש, יש מישהו שרץ במסדרון עם סרטים וקסילופון. גם הילדים וגם ההורים עסוקים בהסתח הדעת הווי'."

החלה כדיילת אוויר

סלומון היא ליצינית רפואית צעירה, עד לא מזמן היא היתה מורה לאנגלית לכל דבר ועניין באחד מבתי הספר היסודיים בעיר.

מה גרם לשינוי הקיצוני הזה ממורה רצינית שנותנת ציונים ומבחנים לליצינית עם אף אדום?

"הייתי מורה לאנגלית שבע שנים, אבל ההוראה תמיד היתה אפשרות שנייה עבורי. מאוד נהניתי בהוראה מהקשר עם הילדים, וזה מה שהש' איר שבע שנים במערכת. אני לא חושבת שהייתי המורה הסטנדרטית כי גם בתור מורה כל השיעורים שלי היו מלווים בהפעלות ומשחקים. בשנת השבתון שלי החלטתי ללכת לקורס הליצינית הרפואית והמנהל שלי כבר חשדה שזאת תהיה הדרך שלי החוצה מהמערכת."

התלמידים שלך לשעבר כבר ראו אותך כליצינית?

"לא, הם גדולים ולא מגיעים לטיפות חלב, אבל אני בטוחה שאם הם יראו אותי מחופשת הם לא יופתעו."

את בכלל רצית להיות שחקנית, נכון?
"הרצון הגדול תמיד היה לשחק אבל תמיד היה איווה מכשול בדרך."

למשל?

"בתיכון התקבלתי למגמת תיאטרון, אבל בדיוק אז ההורים שלי נסעו לשליחות בגרמניה, אבא שלי היה איש צבא או כל הילדות עברנו מבסיס לבסיס. בסוף התיכון חזרתי לארץ להתגייס, אפילו לא עברה במוחי המחשבה לא לחזור, בכל זאת בית צבאי. אבא שלי ניסה להפעיל קשרים שיבקלו אותי ללהקה צבאית, אבל למרות הפרוטים קצתה לא התקבלתי. אחרי הצבא, שבו שירתי בסוף כפקידת מפקד סייטת, ניסיתי להתקבל לבית צבי ולניסן נתיב ולא הצלחתי להתקבל. הבנתי שהכל כנראה נגדי או הפכתי לדיילת אוויר."

כשהחלטתי ללמוד אחרי חמש שנים באוויר, הדברים התגלגלו לכיוון הוראת אנגלית, אבל ההיידק של המשחק תמיד נשאר."

אבל בגיל 30 הצלחת בכל זאת להתגבר על המשכולים וההגשים את החלום.

"זה המסר העיקרי שלי, שגם בגיל 30 פלוס, עם בעל, שכמו אבא גם הוא איש צבא, ושתי בנות, עדיין אפשר להגשים חלום גדול. היום אני יודעת שהרצון הגדול שלי הוא לא דווקא להיות בתעשיית התיאטרון או המלוויה אלא ההת' רגשות הפנימית שלי מהמשחק ומהאוויר שאני גורמת לילדים ולהורים בליצינות."

הומור בריא

אלה סלומון בחרה להשתלם במסלול הכשרה

בן שנה הנקרא "רופאי החלום".

"רופא ההומור" האמריקני ויליאם פריי, שהק' דיש למעלה מ-30 שנה לחקר פוטנציאל הריפוי הטמון בהומור, בצחק ובעליונות, טען כי "ההומור משנה את האדם, כוח השפעתו אינו מסתיים מתחת לאזור הצוואר. השמחה מלווה בוועועים של כל הגוף, נוגעת בביולוגיה שלנו ופורטת עלינו כאילו היינו גיטרה ענקית". ד"ר פריי מסביר את הצחק כ"התנסות מלאה של הגוף כולו", שבה משתתפות מערכות הגוף העיקריות, כגון השרירים, העצבים והלב. ההתנסות הגופנית הזאת מביאה לתחושה של רוגע ושלווה. על בסיס עקרונותיו של ד"ר פריי מתנהל קורס ההכשרה כולו.

מה בעצם מלמדים בקורס ליצינות רפואית?

"הליצינות הרפואית היא סוג של תקשורת, וזה הדבר הראשון שמלמדים אותך בקורס. יש שיעורים שעובדים ממש על איפור, תחושות

"אני קודם כל יוצרת איתו מערכת אמון שאי' תה הולכים לאורך כל התהליך. האמון בליצינית הוא אמון שלא מופר, כי את אותו אמון יכולה גם ליצור האחות אבל זה אמון שנעלם ברגע שהיא דוקרת או מכאיבה. אני נמצאת בצד הכיפי לאורך כל הדרך. כשמדובר בתינוקות בני כמה ימים אני מבקשת את אישור ההורים להתקרב, אבל ברגע שהילד קצת יותר גדול אני בכלל לא מסתכלת על ההורה. אם הילד רוצה אותי אני אתקרב ואזור איתו קשר גם אם האמא עושה פרצוף, ולהיפך. אם הילד גורא מפחד ולא בעניין, והאמא מתלהבת ואומרת 'תראה ליצן בוא נשחק איתנו', אני לא אכפה את עצמי על הילד. זה היתרון שאני מורה, אני רואה את התחושות של הילד, וכמה שאני רוצה לעשות טוב ולעזור, אני לא אתן שזה יבוא על חשבון התחושות של הילד. הילד צריך להזור שוב לטיפת חלב וחשוב שתהיה לו חוויה חיובית מהמקום."

איזה מין ליצן את?

אלה סלומון. "המסר העיקרי שלי הוא שגם בגיל 30 פלוס, עם בעל איש צבא, ושתי בנות, עדיין אפשר להגשים חלום גדול"

"התקבלתי בטיפת חלב בעיר בחיבוק גדול, אבל גם במידה גדולה של חשדנות. בעיקר כשהיה מדובר בתינוקות בני מספר ימים. האחיות היו מאוד סקפטיות, כשהיה מגיע תינוק קטן היו פשוט סוגרים עלי. הן לא הבינו שזה לא לעניין, זה לא משנה בכלל אם הוא מבין שאני ליצינית או לא, הוא בן אדם מהרגע שהוא נולד, וכן אדם צריך תקשורת"

ותיק הליצן."

מה יש בתיק הליצן?

"זה תלוי למה הליצן מתחבר, החובה זה בדרך כלל מטפחת, מנקה אבק, מכשיר להפרחת בלונים של בועות סבון. יש לי חברה שהלכה וקנתה המון שקוטשים, כאלה שמנגיקים איתם כלים. המטרה היא ליצור הסחה דעת עבור הילד, ואם זה אומר לבנות את כל המחלקה כשסביבן ילדים אז זה יכול להיות גם שירותי ניקיון חוץ מליצינות. העיקר שהילד ייקשר אלייך בצורה זו או אחרת, ליצור עבורו עולם פנטזיה שלם אפילו אם זה רק ממשפחת שיכולה להפוך לסירת שודדים או כל דבר אחר."

מה את עושה כליצינית כשילד מגיע לטיפת חלב לחיסון?

"אני ליצן שתמיד מוצא את הפתרון הכי גרוע לכל מצב וזה מה שמצחיק בו. אני ליצן שלא מדבר כי לדעתי זה מערער את האמון של הילד בליצן, והתקשורת יותר פתוחה כשהליצן לא מדבר."

את לא מדרבת בכלל?

"אני מדברת רק בשפת תינוקות עם הילדים, אבל לאחרונה התחלתי לדבר עם ההורים כי לפעמים אין ברירה. הם מתעניינים ואת מרגישה שאת חייבת להגיד משהו, ולפעמים זה פשוט מצב חירום."

מצב חירום בטיפת חלב?

"יש למשל הרבה אמנות שמגיעות בפעם הראשונה עם התינוק. הן יכולות למשל לסגור את התיקתקים של הבגד של התינוק הפוך ועל הגוף שלו, ואז הילד צורח מכאיבים, במצב כזה את

חייבת להגיד לה 'תקשיבי, סגרת את התיקתק לא נכון על הגוף שלו ובגלל זה הוא צורח'. יש קטעים מצחיקים, אבל אני משתדלת לשמור על תקשורת בלי מילים, כי לדעתי, זה יותר משמעותי מבדיחה. אני לא מנסה להצחק כליצינית. הרבה פעמים הורים שואלים אותי אם אני עושה גם ימי הולדת, ואני חייבת להבהיר שאני לא באה מתחום הפ' ע'לה, אני ליצינית רפואית, יש לי תפקיד ויעוד, והוא לא להעסיק את הילדים אלא ליצור איתם תקשורת ולהקל עליהם את החוויה."

את עובדת בהתנדבות?

"קיבלתי אישור ממשרד הבריאות להתחיל לעבוד בהתנדבות בטיפות חלב בעיר שלושה חודשים. זה התליך שהתחיל רק לאחרונה ונמצא בתהליכים של אישור תקציבי. התגובות מאוד חי' ביות, הורים מתאמים במיוחד להגיע בימים שאני נמצאת, והאחיות רואות את ההשפעה שיש לליצן הרפואי על הילדים שמגיעים לבדיקה או לחיסון, זה פשוט שמים וארץ."

את מתנדבת גם בשדרות כליצינית רפואית.

"כן, בכל יום חמישי אני נוסעת לשדרות לטיפת חלב. יצא לי כבר להיות פעמיים בי'בע אולם'. ההורים והילדים שם חיים את זה כל הזמן, זאת השגרה שלהם. כשהיתה נפילה, בפעם הרא' שונה שהייתי שם, היינו במרחב המוגן של טיפת חלב, והייתי עסוקה עם התינוקות והליצינות כך שאפילו לא שמעתי את הנפילה. אחת האמהות אמרה 'שמעתם את הבוש? שמעתם? בלחץ אמיתי, אבל רוב ההורים היו עסוקים בי ובמה שעשיתי בזמן האועקה. זה הוריד את המתח של הילדים וגם של ההורים, כולם חשבו על הליצינית, ומה היא עושה, ולא על המצב בחוץ. להגיע לשדרות זה מבחינתי ללכת בגדול, ולעזור הכי הרבה שאני יכולה כליצינית רפואית."

מקצוע חדש

עד לפני שנים הליצינים הרפואיים לא התקבלו בספרי החולים כדבר מובן מאליו. בתחילת הדרך היו לא מעט רופאים שהתנגדו להם, וראו בהם מקור הפרעה וטרדה. כיום ישנה הכרה בתפקידים של הליצינים הרפואיים, ומעגל בתי חולים המעסיקים אותם כעובדים מן המניין הולך ומתרחב.

את נתקלת באי אמון וחשדנות?

"התקבלתי בטיפת חלב בעיר בחיבוק גדול, אבל גם במידה גדולה של חשדנות. בעיקר כשהיה מדובר בתינוקות בני מספר ימים. האחיות היו מאוד סקפטיות, כשהיה מגיע תינוק קטן היו פשוט סוגרים עלי את הדלת ומשאירים אותי בחוץ. הן לא הבינו שזה לא לעניין, זה לא משנה בכלל אם הוא מבין שאני ליצינית או לא, הוא בן אדם מהרגע שהוא נולד, ובן אדם צריך תקשורת."

את רואה את ייעודך כליצינית רפואית?

"זה תפקיד חשוב, שבעורתי הגשמי את החלום שלי, והוא גם בעל כוח רב. בבית חולים או בטיפת חלב הילד מאבד שליטה על הגוף שלו. נוגעים בו, בודקים אותו, דוקרים אותו, לא שואלים אותו מה הוא רוצה, הליצן הרפואי מחזיר לו את השליטה. הילד הוא זה שמחליט מה יקרה, איך ישחקו ובמה ישחקו, הליצן הרפואי גם כאן בטיפות החלב הוא מגשים פנטזיות אמיתיות".
תומס סידנהם, פילוסוף מימי הביניים, טען כי "לבוא לקהילה של ליצן טוב יש השפעה הרבה יותר מועילה מאשר 20 חמורים עמוסים בתור' פות'. כפי שהדברים נראים בהווה הדבר נכון גם בטיפות החלב במודיעין 2008. ❖